

p. Martynui Vaičiuliui

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba
Algirdo g. 27A
LT-03219 Vilnius

2016-01-25
Nr. 1400-357

Dėl viešosios konsultacijos dėl Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos tyrimo rezultatų projektų

UAB „Bitė Lietuva“ (toliau – **Bitė**), susipažinusi su Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – **RRT**) viešajai konsultacijai pateiktais Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos (toliau – **Didmeninė centrinės prieigos rinka** arba **Rinka**) tyrimo rezultatais, teikia savo pastabas dėl atlikto tyrimo.

1. Bendros pastabos dėl sujungimo su TEO tinklu mokesčio

Bitė jau yra pateikusi pradinę informaciją RRT apie tai, kad ūkio subjektas TEO LT, AB (toliau – **TEO**) savo veiksmais bei taikoma didmenine plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos kainodara sudaro esmines kliūtis tiek Bitei, tiek ir kitiems potencialiems paslaugų teikėjams konkuruoti mažmeninėje interneto ryšio paslaugų teikimo rinkoje. Šiuo raštu Bitė atkreipia RRT dėmesį, kad viešajai konsultacijai pateiktos Didmeninės centrinės prieigos rinkos ataskaitos projekte (toliau – **Ataskaitos projektas**) ir šio dokumento pagrindu parengtuose RRT direktoriaus įsakymų projektuose į šią problematiką neatsižvelgiama.

Ataskaitos projekte teisingai identifikuojamos pagrindinės šioje Rinkoje susiklosčiusios problemos, t. y. tebesitęsiantis veiksmingos konkurencijos nebuvimas, aukšti įėjimo į Rinką barjerai, pirkėjų derybinės galios neturėjimas bei potencialios konkurencijos Rinkoje neegzistavimas.

Visos šios aplinkybės lemia, kad dažnu atveju TEO yra vienintelis ūkio subjektas, turintis pakankamai techninių galimybių suteikti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas. Tačiau faktiškai TEO taikoma šios paslaugos kainodara **panaikina bet kokias galimybes** Bitei ir kitiems potencialiems rinkos dalyviams konkuruoti su TEO mažmeninėje paslaugų rinkoje. Taip yra dėl to, jog, papildomai prie viešai skelbiamų ir visiems vienodai taikomų didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos mokesčių (nurodytų Ataskaitos projekto 6 lentelėje, taip pat skelbiamų TEO interneto svetainėje), TEO taip pat taiko vadinamąjį sujungimo su TEO tinklu paslaugos mokesčių.

Šią sujungimo su TEO tinklu paslaugą (TEO įvardijamą kaip L2 duomenų perdavimo paslauga) yra būtina užsakyti norint gauti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas, išankstiniame pasiūlyme nurodytuose TEO ir operatoriaus tinklų sujungimo taškuose.

Bitė pažymi, kad šis TEO taikomas sujungimo mokestis padidina Bitės didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos kaštus iki tokio lygio, jog Bitės galimos taikyti mažmeninės ryšio paslaugų kainos **tampa nekonkurencingos**. Bitės atlikti skaičiavimai rodo, kad TEO iki 2016-01-20 taikytas sujungimo mokestis lėmė Bitės kaštus, kurie buvo nuo kelių iki keliolikos kartų didesni nei TEO taikoma mažmeninė kaina, kai galutinis paslaugų gavėjas yra fizinis asmuo, ir pakankamai reikšmingai didesni, kai galutinis paslaugų gavėjas yra juridinis asmuo. Atkreiptinas dėmesys, kad nurodytame skaičiavime netgi nėra įtraukta Bitės marža. Kartu pažymėtina, kad skaičiuojant kaštus yra vertinami analogiškos kokybės (spartos), kokią TEO siūlo savo vartotojams, paslaugos kaštai. Kitaip tariant, nurodytas skaičiavimas parodo, kiek Bitei kainuoja pasiūlyti vartotojams su TEO paslaugomis pakeičiamas paslaugas ir taip konkuruoti mažmeninėje rinkoje.

Pažymėtina, kad prieš pat šios viešosios konsultacijos pabaigą, t. y. 2016-01-20, TEO paskelbė naujas sujungimo su TEO tinklu paslaugos kainas¹, kurios dabar jau yra pateikiamos viešai ir yra mažesnės, nei iki šiol taikytos kainos. Dėl šių pasikeitimų, verslo klientų segmente Bitės kaštai sumažėja iki tokio lygio, kuris iš esmės sudaro sąlygas konkuruoti su TEO. Tačiau, nepaisant to, **fizinių asmenų** segmente Bitės neišvengiamai patiriami kaštai išlieka ženkliai didesni, nei TEO fiziniams asmenims taikomos mažmeninės kainos.

Šios aplinkybės įrodo, kad, net ir paskelbus sumažintas sujungimo paslaugos kainas, dėl TEO taikomo sujungimo mokesčio patiriami kaštai, kurie atsiranda Bitei norint teikti analogiškos kokybės (spartos) plačiajuosčio ryšio paslaugas, **panaikina bet kokias galimybes** Bitei konkuruoti su TEO mažmeninėje paslaugų rinkoje.

Bitė atkreipia dėmesį, kad nurodytos Didmeninėje centrinės prieigos rinkoje TEO dirbtinai sukurtos kliūtys yra neįvertintos Ataskaitos projekte, todėl RRT atliktas tyrimas bei TEO atžvilgiu taikytinos poveikio priemonės laikytinos nepakankamomis.

Pažymėtina, kad Ataskaitos projekto 21 puslapyje nurodyta, jog Didmeninės centrinės prieigos naudotojas, siekdamas teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, turės savo viešąjį ryšių tinklą sujungti su didmeninės centrinės prieigos teikėjo tinklu. Taigi, didmeninės centrinės prieigos gavėjui bus reikalingos su didmenine centrine prieiga susijusios priemonės, kurios užtikrins galimybę suteikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas. Pagal Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – **ERI**) 3 straipsnio 60 dalį susijusios priemonės yra suprantamos kaip „*susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (ar) palengvina tokį teikimą arba sudarytų tokią galimybę, jei būtų naudojami.*“ Dažniausiai susijusias priemones suteikia didmeninės centrinės prieigos teikėjas ir jos yra būtinos didmeninės centrinės prieigos teikimui. Ataskaitos projekto 44 puslapyje nurodoma, kad TEO turi motyvų, o nesant reguliavimo, ir galimybes kitam operatoriui neteikti susijusių priemonių tinkamomis ir priimtinais sąlygomis. Kaip jau buvo

¹ Prieiga internete: http://www.teo.lt/sites/default/files/VERSI.AS/Paslaugu_teikejams/DPP_pasiulymas/2016-01-20/5_priedas_ryσιο_linija_prie_DPP.pdf

nurodyta, be šių susijusių priemonių būtų neįmanoma gauti didmeninės centrinės prieigos. Ataskaitos projekto 45 puslapyje taip pat nurodoma, kad TEO turi motyvų, o nesant reguliavimo, ir galimybes neteikti didmeninės centrinės prieigos kitam operatoriui arba neteikti jos tinkamomis ir priimtinomis sąlygomis (įskaitant nediskriminacines kainas ir kitas paslaugų teikimo sąlygas). Todėl Ataskaitos projekte daroma išvada, kad TEO turi motyvų, o nesant reguliavimo, ir galimybes potencialiam didmeninės centrinės prieigos gavėjui nesuteikti su šiomis paslaugomis susijusių priemonių arba teikti jas nepalankiomis sąlygomis (įskaitant nediskriminacines kainas ir kitas paslaugų teikimo sąlygas) ir tokiu būdu sudaryti kliūtis gauti didmeninę centrinę prieigą. Atsižvelgiant į tai, Ataskaitos projekte daroma išvada, kad kiti operatoriai neturi derybinės galios daryti vienpusės lemiamos įtakos TEO atžvilgiu ne tik dėl didmeninės centrinės prieigos teikimo ir šių paslaugų teikimo sąlygų (įskaitant nediskriminacines kainas ir kitas paslaugų teikimo sąlygas), bet analogiškai ir dėl su šiomis paslaugomis susijusių priemonių suteikimo bei šių paslaugų teikimo tinkamomis ir priimtinomis sąlygomis (įskaitant nediskriminacines kainas ir kitas paslaugų teikimo sąlygas).

Pažymėtina, kad būtent tokia situacija ir susiklostė Bitei siekiant prisijungti prie TEO tinklo, TEO pasiūlius visiškai komerciškai nepriimtina L2 duomenų perdavimo paslaugos kainodarą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Bite kreipėsi į kitus prieigos paslaugų teikėjus siekdama išsiaiškinti, ar šie paslaugų teikėjai turi techninių galimybių pasiūlyti prieigą prie plačiajuosčio ryšio tinklo TEO išankstiniame pasiūlyme nurodytuose TEO ir operatoriaus tinklų sujungimo taškuose. Visų šių paslaugų teikėjų atsakymai buvo neigiami.

Nepaisant to, kad atlikto Didmeninės centrinės prieigos rinkos tyrimo metu buvo nustatyta eilė egzistuojančių konkurencijos problemų, RRT neištyrė ir neidentifikavo šiame rašte aprašytos TEO teikiamos L2 paslaugos problematikos, kaip reikšmingai ribojančios konkurenciją bei užkertančios kelią tiek Bitei, tiek ir kitiems potencialiems paslaugų teikėjams konkurencingai teikti paslaugas pasrovinėje rinkoje.

II. Konkrečios pastabos ir komentarai dėl Ataskaitos projekto

Šiame rašto skyriuje pateikiamos konkrečios pastabos ir komentarai dėl kai kurių Ataskaitos projekto vietų.

1. 2012 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. IV-1718 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos rinkoje“, RRT ūkio subjektą TEO yra pripažinusi turinčio didelę įtaką Didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos rinkoje ir jam nustačiusi atitinkamus įpareigojimus. Ataskaitos projekto 10 psl. 1-oje lentelėje pateiktas didmeninės centrinės prieigos teikiant paslaugas kitų operatorių tinklais skaičiaus mažėjimas laikotarpyje 2011-2014 m. Atkreiptinas dėmesys, kad per didmeninę centrinę prieigą teikiamos interneto paslaugos, kai teikimas vykdomas kitų operatorių tinklais, sudaro tik 0,2% nuo bendro interneto prieigos paslaugų skaičiaus.

Pagal Ataskaitos 56 psl. pateiktas išvadas, siūloma palikti dabar egzistuojančius TEO nustatytus įpareigojimus. Nekeičiant esamų įpareigojimų didelę įtaką šioje rinkoje turinčiam operatoriui, didmeninės centrinės prieigos skaičius, kai paslaugos teikiamos naudojantis kitų operatorių tinklais, ir toliau išliks tame pačiame žemame lygyje, konkurencinė aplinka mažmeninėje interneto rinkoje nepasikeis, operatoriai ir toliau nesinaudos didmeninės centrinės prieigos paslauga plačiaja prasme. Kyla klausimas, ar,

neatsižvelgus į šias aplinkybes bei išimtinai infrastruktūra paremtą konkurenciją, kurioje, dėl istoriškai išplėtos infrastruktūros bei žymiai didesnių investavimo bei finansavimo galimybių, akivaizdžiai dominuoja ir dominuos TEO, iš tiesų bus pasiekti siekiami reguliavimo tikslai?

2. Ataskaitos 20 psl. yra nurodytos Didmeninės centrinės prieigos rinkos paslaugos savybės bei didmeninės centrinės prieigos teikimo bendroji schema. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu didžiąją operatorių kaštų dalį sudaro sujungimas tarp didmeninės centrinės prieigos teikėjo ir gavėjo. Kaip jau išsamiai paaiškinta pirmojoje rašto dalyje, pagal šiuo metu TEO taikomą praktiką, norint prisijungti prie TEO tinklo, yra būtina užsakyti L2 duomenų perdavimo paslaugą iš TEO iki išankstiniame pasiūlyme nurodytų tinklų sujungimo taškų. Atsižvelgiant į tai, prašome į didmeninės centrinės prieigos paslaugos aprašymą bei reguliavimą įtraukti ir sujungimą tarp didmeninės centrinės prieigos tiekėjo ir gavėjo tinklų.
3. Ataskaitos 24 psl. nurodyta, kad *“Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje didmeninę centrinę prieigą, teikiamą naudojant vietines šviesolaidines ryšio linijas FTTH tinklų atveju, vietines UTP ir STP linijas FTTB tinklų atveju ir vietines UTP ir STP linijas LAN atveju, siūlė tik vienas operatorius, t. y. TEO, kuris 2012 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. IV-1718 buvo įpareigotas suteikti prieigą prie vietinių šviesolaidinių linijų FTTH tinklų atveju, vietinių UTP ir STP linijų FTTB tinklų atveju ir vietinių UTP ir STP linijų LAN atveju. Taigi apibendrinant galima daryti išvadą, kad vietinėmis šviesolaidinėmis ryšio linijomis FTTH tinklų atveju, vietinėmis UTP ir STP linijomis FTTB tinkle atveju ir vietinėmis UTP ir STP linijomis LAN atveju didmeninę centrinę prieigą technologiškai įmanoma realizuoti ir faktiškai ji yra teikiama.”*

Šioje dalyje nenurodyta, kiek asmenų faktiškai tiriamuoju laikotarpiu gavo didmeninę centrinę prieigą, teikiamą naudojant vietines šviesolaidines ryšio linijas FTTH tinklų atveju, vietines UTP ir STP linijas FTTB tinklų atveju ir vietines UTP ir STP linijas LAN atveju. Prašome nurodyti tokių asmenų ar operatorių skaičių, o jeigu tokių asmenų nebuvo, tuomet išvada apie *de facto* teikiamą tokio tipo didmeninę centrinę prieigą yra neteisinga.

4. Ataskaitos 23 psl. nurodyta, kad *“Tiriamuoju laikotarpiu didmeninė centrinė prieiga, teikiama naudojant vietines metalines vytos poros linijas, buvo teikiama Lietuvos Respublikoje. Šią paslaugą teikė vienas operatorius – TEO, kuris standartinį pasiūlymą didmeninei centrinei prieigai. Tiriamuoju laikotarpiu didmeninę centrinę prieigą Lietuvos Respublikoje gavo 10 asmenų.”* Ataskaitos 27 psl. taip pat nurodyta, kad *“Tiriamąjo laikotarpio pabaigoje TEO teikė didmeninę centrinę prieigą vietinėmis metalinėmis vytos poros linijomis 4 operatoriams, kuriems buvo suteikta 1 461 prieiga.”*

Prašome patikslinti, kiek asmenų ar operatorių buvo teikiama didmeninė centrinė prieiga, naudojant vietines metalines vytos poros linijas, - 4 ar 10?

5. Ataskaitos 28-29 psl. 6-oje lentelėje nurodytos akcinės kainos. Manome, kad darant rinkos tyrimą ilgajame laikotarpyje reikia vertinti ne trumpalaikių akcijų kainodarą, bet standartinę paslaugų kainodarą. Todėl prašome pakoreguoti šioje lentelėje nurodytas kainas į standartines kainas.

6. Ataskaitos 51 psl. nurodytos Didmeninės centrinės prieigos rinkoje vyraujančios konkurencijos problemos. Prašome papildyti tokių problemų sąrašą papildomu punktu: „*Ūkio subjektas TEO turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti per aukštas sujungimo tarp Didmeninės centrinės prieigos tiekėjo ir gavėjo tinklų (ir susijusių priemonių) kainas ir kontroliuoti kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas.*“

1) Vadovaujantis išdėstytu, prašome RRT priimti sprendimą reguliuoti L2 duomenų perdavimo paslaugos teikimą bei jos kainodarą tokiu būdu, kuris atitiktų Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslus bei užtikrintų veiksmingą konkurenciją vidaus rinkoje;

2) Atsižvelgti į kitas šiame rašte Bitės pateiktas pastabas Ataskaitos projektui.

Pagarbiai,

UAB “Bitė Lietuva” vardu

Advokatas Vitalijus Kirvaitis